

І. І. Кичата, Ю. М. Палець; за наук. ред. О. Д. Рейпольської. – Тернопіль: Мандрівець, 2017. – 72 с.

9. Анга Тревел. ОСТАННЄ МІСТО ЗЕМЛІ – ШЕПЕТІВКА! URL: <https://anga.ua/city/shepetivka.html>

10. МоеMisto.ua.12 найцікавіших місць Хмельниччини. URL: <https://moemisto.ua/km/blog/naytsikavishi-mistsya-hmelnichchini-825.html>

11. Інтерактивна культурно-туристична мапа Хмельниччини. URL: <https://turistmapa.com.ua/?i=attraction&type=10-palace&map=1>

12. Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році: Лист МОН № 1/12702-23 від 24.08.23 р. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/89848/

13. Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf>

14. На урок. Освітній проєкт. Стежками рідного краю. URL: <https://naurok.com.ua/osvitniy-proekt-stezhkami-ridnogo-krayu-6348.html>

Цимбалюк Людмила,
вчитель вищої категорії
Полонського ліцею №4
Полонської міської ради
Полонської міської територіальної громади

Викладання математики в умовах воєнного стану

У тезах висвітлено проблематику викладання математики у закладах загальної середньої освіти у воєнний час. Автором розкрито методологічні, організаційні та психоемоційні аспекти у викладанні точних дисциплін. Також було запропоновано шляхи покращення умов навчання під час військового стану з метою збереження головних програмних результатів та освітніх компонент.

Ключові слова: *математика, учасники освітнього процесу, програмні результати навчання, дистанційне навчання.*

Освіта є основою формування особистості і це залишається константою протягом різних періодів існування людства. Згідно із законом України «Про освіту», кожен має право на освіту, а отримання повної загальної середньої освіти є обов'язковим поняттям.

Проте, говорячи про організацію освітнього процесу у загальноосвітніх навчальних закладах у довоєнний час і тепер, маємо ряд відмінностей, які, на жаль, лише ускладнюють можливість її одержання, а в деяких випадках взагалі унеможливають це.

Це пов'язано з рядом факторів, спричинених повномасштабним вторгненням росії в результаті чого багато учасників освітнього процесу змушені були виїхати з України, а окуповані території взагалі втратили можливість навчатися.

Слід виокремити учасників освітнього процесу у галузі загальної середньої освіти, зокрема це є здобувачі освіти (учні 5-11 класів), їх батьки та вчителі. Кожен з учасників має свої очікування від надання освітніх послуг, які в першу чергу, мають бути якісними.

Говорячи про особливості викладання математики, як базової дисципліни, надзвичайно важливо мати належні умови та достатню кількість годин для освоєння дисципліни. Здається, головне, для учнів засвоїти ті програмні результати навчання, які вчитель планував при розробці програми вивчення математики, та й вчитель зацікавлених у повному сприйнятті учнями викладеного матеріалу. Та не завжди у період війни можна якісно провести урок, і це не залежить від кваліфікації вчителя чи навичок учнів. Перед сучасними учнями та їх батьками та вчителями постають нові виклики, такі як дистанційне навчання, навчання в укриттях, скорочені уроки та багато самостійної роботи. Для математики ці виклики є перешкодами, оскільки нічого не може замінити якісно та методично грамотно проведеного уроку, тим паче з чіткими роз'ясненнями вчителем матеріалу та його засвоєння на конкретних прикладах.

Не меншого значення набуває також психологічна складова навчального процесу. Мається на увазі психоемоційний стан усіх учасників навчального процесу, причому серед них найбільш емоційно стійким має бути саме вчитель, адже в тій чи іншій ситуації має швидко змотивувати дітей, заспокоїти батьків і при цьому продовжувати навчати. І тут вже не має значення де цей вчитель знайде ресурс для відновлення, так як витримувати постійно таку напругу та відповідати критеріям

педагогічних норм стає дедалі важче. І це не має значення чи то є вчитель початкових класів чи старшої школи – всі однаково перебувають в подібних ситуаціях.

Що стосується організації навчання, то вчителі математики змушені були комбінувати різні його форми, тобто дистанційне чи очне, а також віддалена робота. Завдяки вмінням працювати дистанційно, яке учасники навчального процесу гарно освоїли під час пандемії, з цим викликом всі справились найкраще. Були налагоджені електронні журнали, розклади та й загалом, школи обрали найбільш зручні платформи для організації навчання, що спростило роботу на початку війни.

Та зрозуміло, що математика – це точна наука, яка вимагає наочного відображення явищ та процесів, і вчителі це демонстрували на шкільних чи мультимедійних дошках. Та й взагалі – зоровий контакт, реакція учнів на новий матеріал, вміння чітко формулювати думку відразу, це може формуватися виключно при роботі у класі. Якщо для старшокласників (10-11 клас) самодисципліна – це складова їх роботи і з ними працювати простіше, то для учнів 5-9 класів засвоєння матеріалу з математики, алгебри та геометрії є важчим, адже категоріальний апарат таких учнів знаходиться ще на надто низькому рівні, щоб розуміти поняття, які вимагає програма.

А якщо говорити про дітей, що цього року вже повністю працюють за програмами НУШ чи Інтелект України, то тут не те, що потрібно навчитися очно, а ще й мати факультативні заняття з математики, оскільки програма спрямована на середнього чи сильного учня, який має ґрунтовні залишкові знання та готовий сприймати все важчий матеріал на належному рівні. І якщо ще в початковій школі багато чого могли діти засвоювати за допомогою батьків, то вже у старшій школі не всі батьки можуть бути компетентними у матеріалі, що пропонується програмами.

Задля того, щоб з'ясувати стан організації дистанційного навчання математики, вивчити проблеми, що виникали під час його організації та створити у подальшому умови, засоби і технології для організації цього навчання, співробітниками відділу математичної та інформатичної освіти Інституту педагогіки НАПН України у 2 семестрі 2021/2022 навчального року було проведено опитування близько 550 вчителів математики та 560 учнів з 24 областей України. Серед опитаних були як ті, що знаходяться на підконтрольних територіях, так і ті, що не на підконтрольних Україні територіях. Як свідчить опитування, близько 90 % учителям все ж таки вдалося організувати дистанційне навчання математики в другому семестрі. Звісно цьому посприяло те, що у вчителів був попередній дворічний досвід

організації дистанційного та змішаного навчання, зумовлений пандемією COVID-19 та те, що 70 % учителів за 2021/2022 навчальний рік пройшли курси підвищення кваліфікації, що стосуються організації дистанційного чи змішаного навчання. 45,1 % учителів змогли організувати формат синхронного навчання, 51,6 % — біхронного навчання (поєднання синхронного і асинхронного навчання) і лише 3,3 % вчителів математики організували лише асинхронне навчання математики для своїх учнів. Кількість синхронних уроків у більшості вчителів (62,3 %) збігалася з тижневим навантаженням, а у 34,3 % була меншою. 79 % учителів зазначили, що тривалість їх синхронних уроків коливалася від 30 до 40 хвилин. Найчастіше вчителі використовували такі сервіси: • для відео зв'язку з учнями Zoom (46,5 %) або Google Meet (60 %); • для формування компетентностей і контролю На Урок (79,4 %), Всеосвіта (76 %), Learning Apps (51,9 %), ВШО (50 %), Мій клас (27,7 %), Classtime (18,4 %), GIOS (12,2 %), Matific (12 %) [1].

Що стосується організації навчального процесу з математики на прикладі Полонської ОТГ, то школи використовували платформу Google Meet для проведення уроків дистанційно та платформу Classroom для висвітлення домашніх завдань та різного роду самостійної роботи. Деякі вчителі під час дистанційного навчання впродовж 2 семестру 2022 року висилали записи проведених уроків, що надало змогу переглядати їх у зручний для кожного з учнів час.

Дистанційне навчання має бути орієнтованим на застосування математики в реальних практичних ситуаціях, в майбутній професійній діяльності, під час вивчення інших шкільних предметів, що передбачає: виділення практичних ситуацій, для розв'язання яких найчастіше використовують дану математичну модель; застосування методу математичного моделювання; вироблення вмінь досліджувати математичні моделі реальних процесів та проводити найпростіші обчислювальні експерименти із використанням інформаційних технологій; збільшення питомої ваги прикладних текстових задач та задач на моделювання просторових форм за їх кількісними характеристиками [1].

Саме тому, для удосконалення методики викладання математики у загальноосвітніх навчальних закладах в умовах воєнного стану варто попрацювати над такими проблемами як:

- Психологічний та емоційний стан учасників освітнього процесу, зокрема супровід психологів як очного та і дистанційного навчання;

- Збільшення часу на уроки з математики, зокрема запровадження факультативів та години консультацій для вчителів;

- Формування мультимедійного матеріалу для візуалізацій тематики уроків та їх практичного відображення на реальних прикладах та запис таких презентацій для перегляду у зручний для здобувачів освіти час.

Таким чином, ускладнені умови у роботі вчителів зумовили ряд проблем як методичних так і організаційних, але враховуючи те, що найактуальнішим завданням на освітньому фронті є перемога у війні, решта проблем будуть вирішені беззаперечно.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бурда, Михайло Іванович (orcid.org/0000-0003-0330-9866) and Васильєва, Д.В. (orcid.org/0000-0002-4083-681X) (2022) *Особливості навчання математики в умовах воєнного стану (методичні рекомендації)* Математика в рідній школі, 4-5. стор. 6-15.

2. Кирилова Л.О. Особливості викладання вищої математики та теорії ймовірностей в умовах воєнного стану / Л. О. Кирилова // *Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку* : зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-метод. конф. (Одеса, 21-22 лютого 2023 р.). – Одеса: ОНЕУ, 2023. – С. 28.

Шевчишена О.В.,

старший викладач кафедри педагогіки та психології
Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка,
кандидат психологічних наук

Особливості здійснення педагогом психологічної підтримки школярів в умовах воєнного/післявоєнного стану країни

У статті обґрунтовано можливості здійснення педагогом психологічної підтримки учнів в період воєнного стану соціуму. Актуалізовано важливість стимулювання розвитку в педагога психологічних компетентностей як запоруки надання психологічної допомоги школярам в період післявоєнного стану країни.

Ключові слова: воєнний стан країни, заклад загальної середньої освіти, травмуюча подія, психологічні стани учнів, інструктивно-методичні рекомендації,